

UREĐAJI NAMENJENI ZA Zonu 2 /22

Milan Kamberović, dipl.inž.el. Rukovodilac Sertifikacionog tela IZP

Apstrakt

U skladu sa **Pravilnikom o opremi i zaštitnim sistemima namenjenim za upotrebu u potencijalno eksplozivnim atmosferama** („Sl. glasnik RS“, br. 10/2017-30 i 21/2020-150), uređaji kategorije 3 (za zone 2 i 22) podležu postupku ocene usaglašenosti na osnovu **deklaracije o usaglašenosti** koju izdaje proizvođač ili njegov ovlašćeni predstavnik. U praksi uvoza na teritoriji Republike Srbije često se pojavljuju situacije da proizvođači iz inostranstva izdaju deklaracije u skladu sa ATEX direktivom, koja formalno-pravno nema pravnu snagu u Srbiji. Time se stvara pravna praznina jer se uređaji mogu staviti na tržište bez sprovedenih korekcija i dopuna dokumentacije. Uloga imenovanih tela je u tom smislu od suštinskog značaja: ona vrše pregled dokumentacije i samih uređaja, ukazuju na potrebne dopune, proveravaju adekvatnost prevoda na srpski jezik i izdaju stručno mišljenje koje, iako ne predstavlja zamenu za deklaraciju o usaglašenosti, daje konzistentnu ocenu da li je uređaj zaista u skladu sa Pravilnikom.

1. Uvod

Za uređaje kategorije 3 namenjene za upotrebu u zoni 2 (gasne atmosfere) i 22 (prašinske atmosfere) postupak ocene usaglašenosti zasniva se na proizvođačevoj odgovornosti i izdavanju deklaracije o usaglašenosti. Međutim, u praksi se javlja problem što deklaracije koje prate opremu uglavnom nisu usklađene sa domaćim Pravilnikom, već sa ATEX direktivom. Pošto ATEX nema pravnu snagu u Srbiji, a deklaracije se neretko izdaju od strane proizvođača koji nemaju pravno odgovornog predstavnika u Srbiji, ovakva dokumentacija ne ispunjava u potpunosti zahteve domaće regulative.

Dodatno, uvoznici su od trenutka kada je prestala da postoji obaveza predaje kompletne dokumentacije carinskim organima postali manje zainteresovani za svoje obaveze, što u praksi znači da se mnogi uređaji puštaju na tržište bez adekvatne provere i dopune dokumentacije.

2. Uloga imenovanog tela

Imenovana tela u Srbiji imaju ključnu ulogu u ovom procesu, iako njihovo angažovanje nije obavezno za kategoriju 3 uređaja. Njihove aktivnosti obuhvataju:

- **Pregled dokumentacije i samih uređaja** – identifikacija da li dokumentacija odgovara stvarnim karakteristikama uređaja.
- **Provera adekvatnosti prevoda na srpski jezik** – posebno onih delova koji su od značaja za bezbednost i pravilnu primenu opreme.
- **Ukazivanje na nedostatke i davanje smernica** – uvoznici i korisnici dobijaju jasne smernice kako da upotpune i dopune dokumentaciju u skladu sa zahtevima Pravilnika.
- **Informisanje o obavezama uvoznika** – u okviru postupka ocene usaglašenosti i izdavanja stručnog mišljenja, podnosioci zahteva se upoznaju sa svim obavezama koje proizlaze iz Pravilnika, uključujući i obavezu obezbeđenja deklaracije o usaglašenosti sa domaćim propisima i stavljanja srpskog znaka o usaglašenosti prema članu 13. Pravilnika.
- **Izdavanje stručnog mišljenja** – dokument koji predstavlja stručnu i konzistentnu ocenu da li je uređaj usklađen sa Pravilnikom i pod kojim uslovima se može bezbedno koristiti.

Važno je naglasiti da stručno mišljenje **nije zamena** za deklaraciju o usaglašenosti, već predstavlja dodatni nivo sigurnosti, jer ga izdaju stručna lica koja procenjuju i dokumentaciju i sam uređaj.

3. Posledice odsustva angažovanja imenovanog tela

Kada uvoznik ne angažuje imenovano telo:

- Uređaji dolaze na tržište sa nepotpunom dokumentacijom, često samo sa ATEX deklaracijom.
- Ne sprovodi se provera adekvatnosti prevoda i nisu dostupna uputstva i bezbednosne smernice na srpskom jeziku.
- Ne postoji kontrola da li uređaj stvarno odgovara dokumentaciji koja ga prati.
- Uvoznici i korisnici ostaju bez potrebnih informacija o svojim obavezama prema Pravilniku.
- Uređaji se pojavljuju na tržištu **bez srpskog znaka o usaglašenosti** i formalno-pravne deklaracije o usaglašenosti sa Pravilnikom.

Ovo znači da se bez dobrovoljnog uključivanja imenovanog tela stvara prostor za puštanje u promet proizvoda koji nisu u potpunosti usaglašeni sa domaćim propisima, što može imati negativne posledice po bezbednost korisnika i pravnu sigurnost uvoznika.

4. Prednosti angažovanja imenovanog tela

Angažovanjem imenovanog tela uvoznici i korisnici dobijaju:

- Potpunu i dopunjenu dokumentaciju usklađenu sa Pravilnikom.
 - Smernice kako da izvrše dopune i obezbede ispravne deklaracije o usaglašenosti.
 - Proveru i potvrdu da li uređaj zaista ispunjava zahteve bezbednosti.
 - Stručno mišljenje koje predstavlja jasan dokaz o sprovedenoj stručnoj analizi od strane kompetentnog tela.
 - Informacije o svim obavezama u skladu sa Pravilnikom, što povećava pravnu sigurnost uvoznika i korisnika.
-

Zaključak

Iako za uređaje kategorije 3 (zone 2 i 22) Pravilnik predviđa samo deklaraciju o usaglašenosti proizvođača, u praksi se pokazuje da ovaj dokument često nije u skladu sa zahtevima Republike Srbije. Dobrovoljno uključivanje imenovanog tela u proces provere donosi višestruke koristi: sprečava pojavljivanje neusklađenih proizvoda na tržištu, obezbeđuje dopunu dokumentacije, garantuje adekvatne prevode ključnih informacija i pruža uvoznicima smernice o ispunjenju njihovih zakonskih obaveza. Stručno mišljenje koje izdaje imenovano telo ne zamenjuje deklaraciju o usaglašenosti, ali predstavlja konzistentan, stručan i pravno značajan dokument koji doprinosi bezbednosti, transparentnosti i pravilnoj primeni opreme u potencijalno eksplozivnim atmosferama u Republici Srbiji.